

Årskrönika
energimarknaderna
2020

Sammanfattning

Det har varit ett minst sagt annorlunda år. Pandemin har påverkat oss alla på olika sätt, inte minst vårt sätt att resa, vårt sätt att umgås och så klart vår hälsa. De globala energimarknaderna har också påverkats i stor utsträckning av bland annat en dämpad ekonomisk tillväxt, en lägre efterfrågan och ett ökat fokus på miljö och klimat.

På energimarknaderna har pandemin framför allt påverkat efterfrågan på olja, på grund av det minskade resandet. Återhämtningen har dessutom varit trögare än vad marknaden inledningsvis bedömde. Efterfrågan på exempelvis naturgas och el har också minskat, men i mindre utsträckning. Istället har förnybart visat sig vara det energislag som klarar sig bäst, även om det också finns skillnader inom kategorin. Vind och sol är de energibärarna vars efterfrågan har ökat tydligt under året, tack vare redan gjorda investeringar och låga driftkostnader.

Under året har de globala energimarknaderna också formats av den politiska utvecklingen, exempelvis

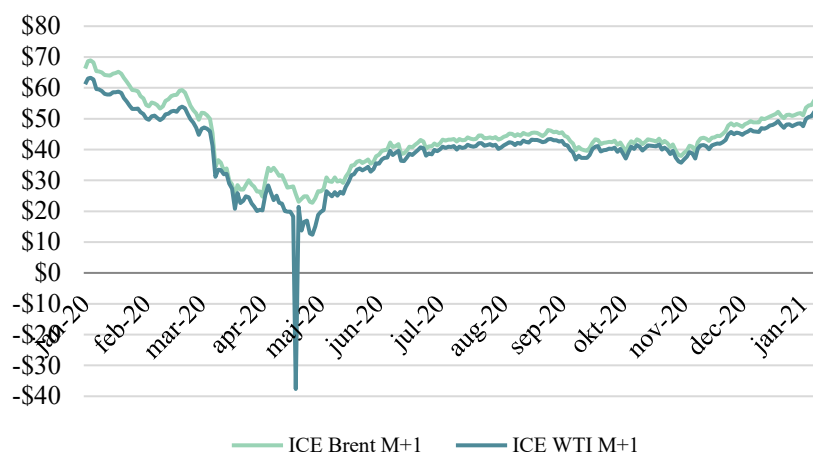
- introduktionen av omställningspaketet den gröna given inom EU,
- valet av Joe Biden som tillträdande president i USA – en president med en betydligt mer ambitiös klimatagenda (Läget på de globala energimarknaderna vecka 45),
- en eskalerande konflikt mellan Turkiet och Grekland kring utökad gasutvinning i östra Medelhavet (Läget på de globala energimarknaderna vecka 41),
- interna oroligheter i Belarus som riskerar att påverka EU:s energiförsörjning,
- ett beslut inom EU att öka det gemensamma målet om minskade växthusgasutsläpp till 2030 vilket fick utsläppspriserna att handlas till rekordhöga nivåer
- samt nyheten att Kina, världens största utsläppare av växthusgaser, har åtagit sig att nå nettonollutsläpp till 2060.

När vi blickar framåt är det kanske med ovanligt stor osäkerhet och ovanligt många okända parametrar. Samtidigt är kanske den största skillnaden att vi nu är mer säkra på att vi är osäkra? I år har vi valt att skriva den sedvanliga årskrönikan för marknadsbrevet för de globala energimarknaderna tillsammans med våra kollegor på marknadsbrevet för fasta och flytande biobränslen samt elmarknadsbrevet. Vi hoppas att det ska ge er läsare en bra och heltäckande överblick över året som gick och en nyfikenhet inför året som kommer

Olja

De senaste åren har kantats av ett överutbud på den globala oljemarknaden vilket har lett till ett tydligt pristak som är långt ifrån de prisnivåer om över USD100 per fat som vi såg under 2014. Exempelvis hade oljepriset svårt att ta sig över USD70 per fat mer än vid tillfälliga toppnoteringar under 2019 och det genomsnittliga priset under 2018 uppgick till knappa USD72 per fat. Det genomsnittliga priset under 2020 uppgick till omkring USD43 per fat (Brent M+1).

Figur 1 Råoljepriser i USD per fat

Källa: Intercontinental Exchange.

Innan världen skälvde

2020 inleddes med en prisuppgång till följd av en eskalerande konflikt i Mellanöstern mellan USA och Iran, då USA inledningsvis dödade en iransk militärledare och Iran sedermera besköt två militärbaser i Irak som huserade amerikansk militär. Händelsen orsakade en ökad oro på marknaden för avbrutna oljeleveranser från området och flera länder skickade förstärkningar till området för att säkerställa fortsatta leveranser av bland annat olja genom Hormuz-sundet. De båda länderna meddelade så småningom att man inte avsåg att vidta ytterligare militära åtgärder och priserna sjönk något.

En första gång för allt

Under det första kvartalet 2020 började det knaka alltmer i fogarna inom det samarbete som hållit marknaden i någon mån balans sedan 2016. Knakandet hade pågått sedan Khalid al-Falih, Saudiarabiens energiminister, fick lämna sin post under hösten 2019 och blev ersatt av prins Abdulaziz bin Salman. Den historiska och ömtåliga relationen mellan OPEC+ de facto ledare Saudiarabien och Ryssland började skava allt mer. Många tillskriver det historiska samarbetet mellan Saudiarabien och Ryssland just till den personliga relationen mellan al-Falih och Rysslands energiminister Alexander Novak.

Inför OPEC+ möte i början av mars rådde splittring inom samarbetet där å ena sidan Saudiarabien ville öka produktionsminskningen ytterligare för att justera för den minskande efterfrågan till följd av Covid-19, som då hade börjat sprida sig utanför Kina. Ryssland ville istället avvakta och se hur stor effekten på efterfrågan skulle bli. Mötet resulterade i att produktionsminskningsavtalet de facto avslutades. I vad som knappast kan beskrivas som något annat än ett vredesutbrott över att inte få sin vilja igenom tryckte Saudiarabien upp sin produktion kraftigt och sänkte sina priser för leveranser dels till USA och Asien men också kraftigt till Europa; Rysslands hemmaplan.

Negativa priser

Priserna störtök när marknaden nästintill vadade i olja till följd av ett ökat utbud och en kraftig minskning i efterfrågan. För parallellt med Saudiarabiens agerade ökade spridningen av Covid-19 kraftigt. Världshälsoorganisationen WHO klassificerade Covid-19 som en pandemi och flertalet länder införde kraftiga restriktioner som slog ut efterfrågan dels inom industrin och framför allt inom transporter. I april bedöms den globala oljeefterfrågan ha minskat med omkring 30 miljoner fat och olja handlades för första gången någonsin¹ till negativa priser när det amerikanska benchmark-priset WTI stängde på -USD37 per fat².

Historisk överenskommelse

Efter långa förhandlingar lyckades tillslut OPEC+ den 12 april komma överens om en produktionsminskning om initialt 9,7 miljoner fat per dag och vars längd totalt skulle sträcka sig två år framåt. Även andra producentländer såsom Kanada, USA och Norge åtog sig att bidra till en minskad produktion, även om det i exempelvis USA fall handlade om att produktionen faller när priserna faller, det vill säga en helt marknadsdriven konsekvens. Omfattningen både sett till antalet producenter som på olika sätt åtog sig att bidra till en marknadsbalansering och framför allt sett till produktionsminskningens storlek var historisk.

Trög återhämtning

Under hösten tilltog smittspridningen av Covid-19 i framför allt Europa och USA, flera länder stängde återigen ned sina ekonomier och det stod tydligt att det skulle ta längre tid än man först trott att skaka av sig effekterna från pandemin och flera prognosinstitut sänkte gradvis sina prognoser för återhämtningen i den globala efterfrågan under höstens

¹ Det är förvisso en sanning med modifikation eftersom olja i praktiken har handlats till negativa priser vid olika tillfällen under historiens gång, exempelvis tidigt i oljans historia när den amerikanska oljeboomen skedde i slutet av 1800-talet och producenter fick betala för att bli av med sin olja.

² Det har diskuterats i längd kring den verkliga orsaken till de negativa priserna; var det nybörjare som inte visste om det faktum att WTI levereras fysiskt vid kontraktsslut, handlare som genom olagligt eller ifrågasättbart beteende medvetet drev priserna nedåt för att tjäna pengar, den minskande efterfrågan till följd av Covid-19 eller priskriget mellan Saudiarabien och Ryssland? Sanningen är förmodligen att flera parametrar bidrog till det negativa priset men att marknadsfundamenten vid tillfället var extremt svaga.

gång. I november började positiv information om möjligheterna till snar vaccination att sprida sig vilket fick positiv återverkan både på oljemarknaden och på börsen. Först ut var Pfizer tillsammans med BioNTech som meddelade att man fått goda resultat från sina testomgångar, efter det har också bland annat läkemedelsbolagen Moderna och Astra Zeneca testat och fått sina vaccin godkända i flera länder.

2021 kan bara bli bättre – eller?

Det ligger kanske i den mänskliga naturen att hoppas på förbättringar med det nya året, en chans att börja om, utveckla, ta kontrollen över livet o s v. Även om vi alla vet att livet händer, oavsett nyårslöften eller mål om självutveckling, kanske den där nyårseuforin aldrig har varit starkare än just inför 2021, efter det här kollektiva *skitåret*?

På den globala oljemarknaden råder fortsatt den uppåtgående prisriktning som i stort sett har pågått sedan i november. Efter diskussioner inom OPEC+ i början av året (i stora drag – återigen: Saudiarabien vill minska produktionen och Ryssland vill öka den) kom man något överraskande överens om att Ryssland och Kazakstan tillåts öka sin respektive produktion under kommande månader medan Saudiarabien istället kommer att minska sin produktion med ytterligare 1 miljon fat per dag. Det är inte skrivet i sten att så kommer ske men Saudiarabien har på ett ungefär formulerat det som att man kommer kompensera för Rysslands och Kazakstans produktionsökningar. Anledningen till att två av länderna tillåts öka sina respektive produktioner, tveklöst till många övriga medlemmars gnissel, är att länderna vill undvika att stänga ned äldre fält som då riskerar att behöva stängas ned permanent.

Om 2020 inleddes av en ökad konflikt mellan US och Iran så har relationen mellan de båda länderna fortsatt att vara i fokus även under resterande året och just sanktionerna mot Iran och US förhållning till det så kallade kärnvapenavtalet är något som har diskuterats och analyserats livligt sedan det blev klart att en ny administration flyttar in i Vita huset. I morgon, den 20 januari svärs Joe Biden in som ny president i USA, ett administrationsbyte som kommer innebära stora förändringar i den amerikanska politiken på flera sätt, inte minst på energiområdet där Biden har en mer tydlig och ambitiös klimatagenda. Bland annat kommer USA åter gå med i Parisavtalet, kraftsektorn ska vara klimatneutral till 2030 och olje- och gasindustrin måste ställa om.

Naturgas

Den globala naturgasmarknaden var vid årets början välförsörjd till följd av ett utökat LNG-utbud och höga lager inför vintersäsongen 2019/2020, vilket pressade priserna. Utbrottet av Covid-19 påverkade såklart även naturgasmarknaderna men som nämndes inledningsvis har naturgas visat på mer motståndskraft mot de omedelbara effekterna av pandemin jämfört med olja och kol.

Den fossila uppstickaren – men priserna rör ingen på

Under våren sjönk efterfrågan mycket kraftigt, framförallt i april och maj till följd av pandemin, men efterfrågan påverkades också av den milda vintern. De europeiska priserna störtade till rekordlåga nivåer under våren och en oro för negativa priser spred sig i takt med ett stort överutbud och snabb ökning i lagerinjiceringar. Under våren sökte sig också många LNG-laster till Europa istället för till Asien. De globala naturgaspriserna fortsatte att falla och i juni låg de tre spot benchmarkpriserna TTF, HHB och JKM alla runt den omtalade USD2 per MMBtu gränsen³. Senare under sommaren hjälptes dock de europeiska marknadsfundamenten till balans genom ett reducerat utbud från framförallt Ryssland och Norge samt inställda LNG-laster från USA. De tidigt höga lagernivåerna skapade en oro för att de europeiska lagren skulle nå full kapacitet redan innan uttagsäsongen men lagerinjiceringstakten saktade sedermera in under sommaren.

Stärkt asiatisk efterfrågan

I början av hösten började de globala naturgaspriserna mer och mer att återhämta sig och året avslutades med en prisspurt. Efterfrågan i Asien har sedan slutet av sommaren ökat, framför allt i Kina. Sedan tidig höst har även efterfrågan i Europa börjat återhämtat sig, även om pandemin fortsatt har skapat osäkerhet på marknaderna under hösten och Covid-19 restriktioner har medfört en minskad efterfråga, särskilt i november. Det asiatiska LNG-spot- och forwardbenchmarkpriset JKM var i slutet av året USD15,10 per MMBtu vilket är det högsta priset på sju år enligt prisdata från S&P Global Platts. Detta har också stärkt sportpriserna i Europa och USA⁴. LNG-leveranserna har sökt sig till Asien och underhållsarbeten och produktionsminskningar i bland annat Qatar och Australien, samt begränsad framkomlighet i Panamakanalen har medfört ett stramare globalt utbud på LNG och TTF M+1 stängde i slutet av året på EUR19,123 per MWh vilket är en kraftig ökning sedan årets tidigare rekordlåga prisnoteringar, till följd av kallare temperaturer.

³ The Oxford Institute for Energy Studies.

⁴ EIA Natural Gas Weekly Update 2021-01-06.

Den amerikanska LNG-exporten återhämtar sig

De rekordlåga europeiska priserna under våren och sommaren fick kontrakt på holländska gashubben TTF att handlas under motsvarande kontrakt på den amerikanska hubben HHB vilket gjorde att ekonomiska incitamentet att frakta LNG till Europa uteblev. Enligt den amerikanska energimyndigheten EIA minskade den amerikanska LNG-exporten med 62 procent i juli sedan dess topp i januari 2020⁵. Detta till trots slog den amerikanska LNG-exporten nya rekord i december 2020 då exporten var mer än tre gånger så hög som under sommaren. Enligt EIA förutspås den amerikanska LNG-exporten att fortsatt vara rekordhög i vinter och öka med 30 procent under 2021 jämfört med 2020⁶.

Utöver den amerikanska LNG-exporten kan även världens största LNG-exportör Qatar nämnas. Qatar har under året slutit nya långtidskontrakt med bland andra Storbritannien och Frankrike och söker utöka sin LNG kapacitet med upp till 126 miljoner ton per år innan decenniets slut⁷.

2021 – Nord Stream 2 och gasens roll i energiomställningen?

I oktober prognostiserade International Energy Agency (IEA) en global efterfrågeminskning om tre procent för 2020 jämfört med året innan, motsvarande cirka 120 miljarder kubikmeter. Prognosen har under året reviderats ner men minskningen 2020 ser ändå ut att bli den största uppmätta globala årliga efterfrågeminskningen på naturgas. För 2021 tror IEA att efterfrågan på naturgas istället kommer att öka med tre procent, cirka 130 miljarder kubikmeter men Covid-19 medför såklart osäkerheter i återhämtningstakten⁸.

Under 2021 kommer mångas blickar riktas mot Nord Stream 2. Arbetet har stått stilla sedan slutet av 2019 till följd av USA:s hot om sanktioner men återupptogs igen i slutet av 2020 och ser ut att fortsätta från och med början av 2021 trots fortsatta hot om sanktioner från USA. När gasledningen mellan Ryssland och Tyskland står redo att tas i drift återstår dock att se. Nord Stream 2 är till 90 procent färdigbyggd och kommer ha en kapacitet om 55 miljarder kubikmeter per år.

I sitt arbetsprogram för 2021 har EU-kommissionen bland annat aviserat en översyn av det tredje energipaketet för gas för att reglera konkurrenskraftiga koldioxidfria gasmarknader.

---

⁵ EIA Short Term Energy Outlook 2020-08-11.

⁶ EIA Short Term Energy Outlook, 2020-12-08.

⁷ S&P Global Platts 2020-11-13. FEATURE: Set for huge capacity expansion, Qatar eyes new LNG homes | S&P Global Platts.

⁸ IEA Global Gas Security Review 2020, oktober 2020.

Kol

Kolet har liksom olja påverkats i högre utsträckning än övriga energislag av pandemin. Den globala efterfrågan på kol såg under 2020 den största minskningen sedan andra världskriget och minskade med 5 procent jämfört med 2019. Priset har varierat kraftigt med lägstanivåer under USD40 per ton och mot slutet av året med priser över USD70 per ton. Utöver en dämpad efterfrågan har kolpriset också påverkats av låga naturgaspriser och förändringar i utsläppspolicyer inom EU för att minska kolanvändningen.

2020 - kolets dödsstöt?

När 2020 inleddes handlades kolen enligt referenspriset API2 M+1 för omkring USD50 per ton, en relativt låg prisnivå då årets början hade förhållandevis mildt väder. I takt med att coronaviruset spred sig och kolefterfrågan från industrin minskade, så minskade även kolpriset och sjönk till en nivå under USD40 per ton i slutet av april. En prisminskning när vinter övergår till vår är vanligtvis normalt och en konsekvens av den säsongsbetonade efterfrågan på kol, då kolen efterfrågas i högre grad vid kallare temperaturer. I år var dock anledningen främst en minskad industriefterfrågan. Därefter befann sig kolmarknaden och industrin i ett osäkert läge om hur pandemin skulle utveckla sig. Detta medförde att kolpriset höll sig relativt stabilt under sommarmånaderna, åter omkring USD50 per ton.

I takt med en viss återhämtning inom produktionsindustrin ökade åter priset och under hösten sågs en kraftig återhämtning. Prisökningen under slutade av året har flera förklaringar; den naturliga prisökningen till följd av kallare väder, lägre nivåer i de europeiska lagren, strejk i kolgruvor i Colombia minskade tillförseln av kol, ökad efterfrågan från Kina (p g a importstopp för australiensiskt kol) vilket gjorde den kinesiska marknaden mer attraktiv jämfört med den europeiska samt EU-kommissionens yttranden om åtstramade koldioxidutsläppsmål inom EU.

Med antagandet om en ekonomisk återhämtning under 2021 väntas den globala kolefterfrågan öka med 2,6 procent, en ökning som främst drivs av den asiatiska marknaden med Kina i spetsen. Även i EU väntas kolefterfrågan återhämta sig mot bakgrund av ett högre pris på naturgas och en ökad elefterfrågan. Enligt IEA:s senaste publikation av flaggskeppsrapporten World Energy Outlook kommer dock efterfrågan på kol aldrig återgå till pre Covid-19 nivåer⁹.

---

⁹ IEA, World Energy Outlook 2020.

EU ETS

Under 2020 påverkades utsläppsrättsmarknaden relativt mycket av pandemin på grund av att den minskade industriproduktionen ledde till en minskad efterfrågan på utsläppsrätter. En annan faktor har varit Brexit-förhandlingarna och farhågan om en översvämning av utsläppsrätter på marknaden i det fall att inget avtal skulle ingås. Utöver detta har även marknadsstabilitetsreserven (MSR) verkat för att minska volymen utsläppsrätter.

Priset på utsläppsrätter inom EU:s utsläppssystem EU ETS började året omkring EUR25 per ton och höll sig relativt stabilt under årets första tre månader. Därefter sågs en kraftig minskning i samband med nedstängningar av industrier runtom i Europa som en konsekvens av coronapandemins utbredande. Detta medförde att priset i mitten av mars sjönk till EUR15 per ton. Sedan lägstanoteringen befann sig marknaden i osäkerhet, främst på grund av Covid-19 men även osäkerheter gällande brittiska utsläppsrättsauktioner. I takt med en förväntad ökad industriell aktivitet under sommaren och hösten ökade även priserna. I september presenterades ett förslag på att framgent inkludera även värme- och transportsektorn i EU ETS-systemet.

Från lägstanotering till rekordnotering

Mot slutet av året inväntade marknaden besked från EU-kommissionen om ambitiösare utsläppskrav inom EU. Striktare krav skulle innebära en ökad förnybar elproduktion och minskad kolkraftsproduktion, vilket i sin tur innebär minskad efterfrågan på utsläppsrätter. Tack vare marknadsstabilitetsreserven innebär detta dock inte ett överflöd av utsläppsrätter i och med att dessa läggs in i reserven. I december nådde utsläppsrätterna rekordhöga priser då EU-kommissionens beslut om utsläppskrav presenterades, vilket innebar priser över EUR30 per ton.

2021 påbörjas den fjärde fasen inom EU ETS som innefattar åren 2021–2030. Detta innebär att den totala utsläppsrättsvolymen kommer att minska med 2,2 procent årligen till skillnad, från 1,74 procent vilket var fallet i den tredje fasen. Detta tillsammans med mer ambitiösa klimatmål kommer sannolikt att stötta priserna framöver under 2021 och vidare under hela perioden för fas 4 och analytiker gör gällande att priset väntas handlas i genomsnitt om knappt EUR38 per ton under 2021.¹⁰

---

¹⁰ Reuters, Analysts sharply raise EU carbon price forecasts on tougher climate goals | Reuters.

Biobränsle

Fasta biobränslen

Vintern 2019/2020 var som har nämnts ovan, ovanligt mild vilket försvårade för bland annat skogsbruket på grund av försämrad bärighet i mark och på skogsbilvägar. De höga temperaturerna ledde naturligt nog också till en minskad efterfrågan på bränsle för uppvärmning. Trots utbrottet av Covid-19 ökade exporten av sågade trävaror med två procent i värde under första halvåret 2020 jämfört med samma period året innan. En stor del av den ökade efterfrågan på sågade varor både i Sverige och på exportmarknaderna kom från så kallade ”hemmafixare”.

Sämre gick det för papperssegmentet där exporten i stället gick ned med tre procent i värde medan nedgången för pappersmassa uppgick till sju procent. Trender på produktmarknaderna under året har varit att förpackningar och vissa typer av hygienprodukter gått starkt medan exempelvis marknaderna för tryckpapper har försvagats ytterligare. Under coronapandemins första våg skedde en kraftig hamstring av toalettpapper vilket innebar produktionsrekord för några mjukpappersbruk. Några tryckpappersbruk har däremot fått lägga ner under året, en process som snabbats på av Covid-19 och därmed frigjort betydande mängder massaved för ny användning regionalt.

Efterfrågan på returträflis har fortsatt att öka i Sverige vilket lett till lokal brist och stigande priser. Dessutom har brist på både flis och returträflis seglat upp i vissa länder som exempelvis Storbritannien som under 2020 gått från att vara exportör av returträflis till att importera.

Prisutveckling

Kvartalsstatistik från Energimyndigheten och SCB för 2020 års första tre kvartal visade att de svenska priserna på förädlade trädbränslen till värmeverk och industrier har varit stabila och legat på en hög nivå under året liksom även priserna på skogsflis. Priserna på industriella biprodukter fortsatte att klättra uppåt under året medan priserna på returträ planade ut men på en hög nivå.

Internationellt har spotpriserna på industripellets i Nordvästeuropa fallit kraftigt under året. Förklaringarna spåras i svag efterfrågan efter en varm vinter samt brist på lagringskapacitet för pellets i hela Europa. Även spotpriserna på flis har fallit i Nordvästeuropa, dock inte lika kraftigt som för pellets. Avtagande efterfrågan liksom ett ökat inflöde av barkborreskadad ved på marknaden påverkade flispriserna i riktning nedåt. Flismarknaden har varit välförsedd med stora tillgängliga volymer i Tyskland och Baltikum.

Granbarkborren härjar fortsatt

Skadeinsekten granbarkborrens härjningar fortsatte under 2020. Detta år var skadorna störst i Svealand. Skogsstyrelsen beräknade att totalt sju miljoner kubikmeter skadats under 2020, det vill säga lika mycket som under det tidigare rekordåret 2019. Cirka 4,5 miljoner kubikmeter har skadats i Svealand och i Götaland cirka två miljoner kubikmeter.

Regeringen införde under juni en tillfällig regellättnad för att skogsbruket snabbare skulle kunna utöka lagringen av timmer. Beslutet var enligt Skogsstyrelsen avgörande för att granar som angripits av granbarkborre skulle kunna avverkas och transporteras ut ur skogen. Ändringen gjordes både för tillfälliga terminaler och för utökning av befintliga lagringsplatser och är tänkt att gälla till mars 2021.

Under året registrerades fortsatt stora virkeslager. Lagren av barrsågtimmer, massaved och massaflis var enligt Skogsstyrelsens statistik 10,6 miljoner kubikmeter i slutet av mars 2020, en ökning om fem procent jämfört med samma tid året innan. Det var framförallt lagren av massaved som var ovanligt stora. Under vintern ökade massavedslagren till totalt 6,1 miljoner kubikmeter vilket var 13 procent mer än vid samma tidpunkt 2019. Lagren av massaflis var också större än 2019 och uppgick till en miljon kubikmeter, vilket var en ökning med tio procent.

Kraftvärmeverk

Flera faktorer under året ledde till att det för många kraftvärmeverk under perioder av 2020 inte blev lönsamt att producera el. Statistik från SCB visade också att produktionen av kraftvärme-el minskade betydligt under året jämfört med 2019.

Under coronavirusets första våg följde nedstängningar av avfallssorteringsanläggningar i det för Sverige viktigaste exportlandet Storbritannien, vilket gjorde att en del svenska importörer av avfall oväntat fick problem med bränsleförsörjningen. Avfallsexporten från det näst största exportlandet Norge påverkades också men i mindre utsträckning. En begränsad påverkan fanns även för den finska exporten. Situationen förbättrades något redan mot försommaren tack vare att europeiska länder då började lätta på sina restriktioner och öppna upp en del tidigare stängda verksamheter.

Policyförändringar

Regeringen beslutade i juni att Sverige skulle godkänna en ändring av det så kallade Londonprotokollet som möjliggör export av koldioxid avsedd för lagring under havsbotten. Flera projekt inom bio-CCS vid större kraftvärmeverk har startats eller fortsatt under året, bland annat hos Stockholm Exergi Värtaverket och Mälarenergi i Västerås. CCS kan

används på anläggningar som förbränner biobränsle, bio-CCS, för att nå negativa utsläpp som en kompletterande åtgärd för att nå klimatmålen.

Energimyndigheten föreslog under hösten en översyn av styrmedel för att värna kraftvärme. Den 30 november överlämnade Energimyndigheten rapporten ”Heltäckande bedömning av potentialen för uppvärmning och kylning” till Regeringen. Rapporten hade tagits fram som underlag för att uppfylla artikel 14.1 i EU:s energieffektiviseringsdirektiv. Rapporten innehöll också förslag till policyåtgärder. Bland annat föreslog Energimyndigheten att en samlad översyn av de styrmedel som påverkar kraftvärmens genomförs för att värna kraftvärmens och dess positiva egenskaper för energisystemet.

I slutet på året publicerade EU-kommissionen ett utkast till en ny EU-taxonomi för hållbara investeringar. EU:s klassificering av miljömässigt hållbar energiproduktion är tänkt att locka privat kapital till investeringar. Syftet är att säkerställa att finanssektorn får gemensamma riktlinjer för vilka investeringar som ska få kallas gröna. Förslaget har varit ute på konsultation som Sverige har svarat på. Arbetet inom EU med taxonomin fortgår under 2021.

Flytande biodrivmedel

Från den 1 januari 2020 infördes ökade reduktionsnivåer inom reduktionsplikten för bensin och diesel i Sverige. Reduktionsökningarna motsvarade från 2,6 procent till 4,2 procent för bensin och från 20 procent till 21 procent för diesel. Detta innebär att aktörerna på marknaden ska blanda in högre volymer biodrivmedel i såld bensin och diesel för att uppfylla reduktionsplikten. I samband med ökningarna i reduktionsnivåerna minskades även skatten på bensin och diesel för att motverka en alltför kraftig ökning av bensin- och dieselpriiset vid pump.

I slutet av januari 2020 publicerade gasbranschen¹¹ och drivmedelsbranschen¹² sina respektive färdplaner inom det nationella initiativet Fossilfritt Sverige. Gasbranschen åtog sig bland annat att all fordonsgas på marknaden ska vara fossilfri till 2023 och drivmedelsbranschen åtog sig att bland annat de genom sina levererade drivmedel ska bidra till att Sverige klarar sina klimatpolitiska mål till 2030 och till 2045.

Skattebefrielsen fortsatt tillåten – för nu

I slutet av juni beslutade EU-kommissionen att Sverige får fortsatt statsstödsgodkännande för skattebefrielse av icke-livsmedelsbaserade biogas och biogasol som används för uppvärmning respektive motordrift. Beslutet gäller till och med 2030.

---

¹¹ Gasbranschen - Fossilfritt Sverige.

¹² Petroleum- och biodrivmedelsbranschen - Fossilfritt Sverige.

I oktober meddelade regeringen vidare att EU-kommissionen beslutat att godkänna Sveriges ansökan om statsstöd för skattebefrielse av rena- och höginblandade biodrivmedel. Statsstöds godkännandet gäller endast för 2021 och innebär således att etanolen i E85 och i ED95 samt ren FAME och ren HVO kan erhålla skattebefrielse även för 2021.

Reduktionsplikten ändras

I september presenterade regeringen ett förslag till ändring av reduktionsplikten under perioden 2021 till 2030. Förslaget innehöll bland annat ökade reduktionsnivåer för bensin och diesel samt ett förslag om reduktionsplikt för flygbränsle. En promemoria för förslaget om reduktionsnivåerna för bensin och diesel publicerades i december där de nya reduktionsnivåerna föreslås träda ikraft den 1 augusti. Första halvan av 2021 gäller således 2020 års nivåer. Promemorian innehåller ett förslag om en ökning av biodrivmedelsinblandning för bensin från den nuvarande nivån om 4,2 procent till 28 procent 2030 och för diesel från 21 procent till 66 procent 2030. En stor förändring gentemot tidigare bestämmelser är att aktörerna tillåts kompensera för en längre inblandningsnivå i ett drivmedel med en högre inblandningsnivå i ett annat. Det innebär sannolikt att en lägre inblandningsnivå än 28 procent kommer vara aktuellt för bensin, och därmed kompenseras för genom en högre inblandningsvolym i diesel. Ett arbete pågår med att också ta fram en proposition på reduktionsplikt för flygbränslet.

Internationellt har pandemin haft en stor påverkan på den globala biodrivmedelsmarknaden i form av lägre efterfrågan på bensin och diesel än förväntat och således på inblandning av biodrivmedel. Trots detta har ändå efterfrågan på biodiesel ökat¹³ om än lägre än förväntat innan pandemin och den globala etanolproduktionen har likaså inte minskat så mycket som befarat¹⁴. 2021 förväntas en kraftig återhämtning i takt med ökat resande i världen.

Nationellt kommer biodrivmedelsvolymerna sannolikt påverkas starkt av reduktionspliktens beslutade nivåer men fortsatt finns osäkerheter för rena och höginblandade biodrivmedlen till följd av skattebefrielsens tidsbegränsning. Det är också oklart vad EU:s ovannämnda föreslagna nya taxonomi kommer innebära i praktiken för investeringar i biodrivmedel på sikt.

---

¹³ FO Licht, <https://iegvantage.agribusiness.ihsmarkit.com/> \l "biofuels/updates.analysis/update/2020-10-14-biofuels-the-2021-biodiesel-balance---global-demand-may-see-a-9-increase-7343af0e" \h.

¹⁴ Food and Agricultural Commodities Economics (ihsmarkit.com).

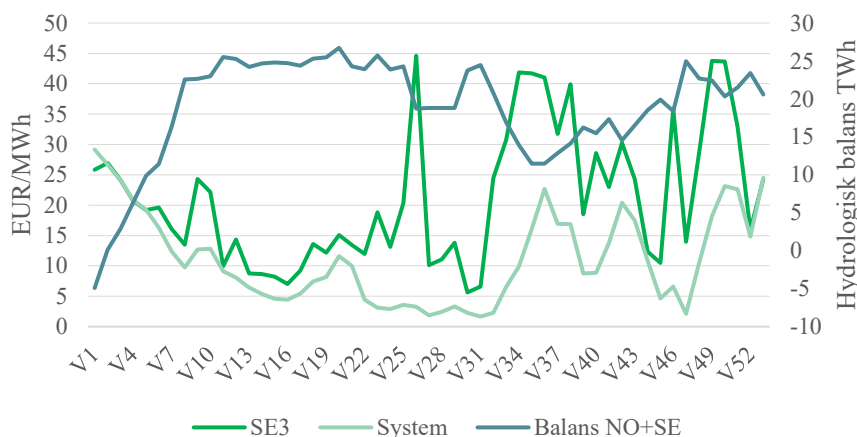
Nordisk elmix

Under slutet av 2019 hade den svenska och internationella ekonomin gått in i en avmattningsfas efter en flerårig högkonjunktur. Tillväxten i Sverige, som av Konjunkturinstitutet bedömdes bli lägre men fortsatt positiv, förväntades även påverkas negativt av Brexit och internationella handelskonflikter. Då den ekonomiska aktiviteten är en viktig förklarande variabel för elefterfrågan var detta en indikation på att elanvändningen inom Nord Pool-området inte skulle öka i någon större omfattning. Vidare hade kol- och gaspriserna (M+1) sjunkit något sedan hösten 2019 vilket innebar att kostnaden för att köra marginalprissättande termiska verk på kontinenten och i Nord Pool-området minskade. Den hydrologiska balansen i Norge och Sverige hade förvisso stärkts under senhösten 2019 men kunde knappast betecknas som stark vid ingången av 2020 och systempriset på Nord Pool låg på strax under EUR30 per MWh vilket i sin tur var något lägre än det tyska spotpriset.

En snabbt förändrad verklighet

Under vinterveckorna fortsatte dock den hydrologiska balansen att stärkas samtidigt som temperaturen var relativt mild i Nord Pool-området vilket satte press på elpriserna, se figur 4 nedan. Blåsigtt väder innebar också en större elproduktion från vindkraft. Sammantaget gjorde detta att det maximala effektuttaget, både i Sverige och i Nord Pool-området, var lägre än under 2019 och att den svenska effektbalansen var relativt sett mindre ansträngd under vintermånaderna 2020 än under föregående år. Effektreserven, som Svenska kraftnät hade upphandlat, behövdes därmed aldrig tas i drift under vintern 2019/2020.

Figur 2 Områdespris för SE3, systempris samt hydrologisk balans per vecka, EUR/MWh och TWh

Källa: Nord Pool och Syspower.

Stämningen förändrades i hög grad under mars när coronapandemin spred sig i världen och Sverige. I takt med att ekonomier stängdes ned föll den

ekonomiska aktiviteten drastiskt och förstärkte den tidigare trenden med låga elpriser. Detta berodde på två saker. Dels sjönk efterfrågan på el dels minskade efterfrågan på energi och därmed priserna på internationellt handlade bränslen som kol och naturgas, se avsnitt ovan. Det innebar att kostnaden för att producera el från kol- och naturgaseldade kraftverk sjönk. Under sommarmånaderna, då elanvändningen säsongsmässigt är som lägst, sjönk elpriset ytterligare till väldigt låga nivåer i Nord Pool-området. De låga elpriserna var en viktig anledning till att ägarna till kärnkraftsreaktorerna valde att förlänga revisionerna. Detta ledde även till stora prisskillnader mellan Sveriges elområden med tidvis väldigt höga elpriser i de södra elområdena, SE3 och SE4, se nedan. När ekonomierna i världen öppnades upp steg också den ekonomiska aktiviteten och kol- och gaspriserna steg, vilket påverkade elpriset via marginalproducerande verk på kontinenten och i Nord Pool-området. Elpriserna har dock generellt sett varit lägre i Nord Pool-området än i ett termiskt system som Tyskland. Priserna i Nord Pool-området har drivits av god tillgång till vattenkraft och en hög produktion från vindkraft.

Negativa elpriser och kärnkraftens revisioner

Under natten till den 10 februari 2020 uppkom för första gången negativa elpriser i Sveriges alla elområden. Detta berodde på milda temperaturer i kombination med blåsig väder vilket innebar att vindkraften producerade mycket el. Negativa elpriser uppkommer på grund av att viss typ av elproduktion (exempelvis vind- och solkraft) får intäkter från andra håll än elmarknaden, exempelvis elcertifikatmarknaden. En annan anledning utgörs av att det kan finnas höga start- och stoppkostnader vilket gör att producenterna kortsiktigt väljer att producera snarare än att stoppa produktionen trots negativa elpriser. Natten till den 2 november noterades än en gång negativa elpriser i Sverige. Skälet var hög vindkraftsproduktion, god tillgång på vattenkraft samt låg efterfrågan på el.

Som tidigare nämnts innebar sommarens mycket låga elpriser att kärnkraftens revisioner förlängdes av lönsamhetsskäl. Detta innebar att det skulle finnas mycket lite kärnkraft i drift under vissa sommarmånader. Svenska kraftnät identifierade detta som en stor risk, inte bara ur ett effekt/energiperspektiv utan också till följd av brist på stödtjänster (reaktiv effekt, rotationsenergi, spänning). Detta gjorde att Svenska kraftnät vidtog ett antal åtgärder. Dels begränsades överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige (SE2 och SE3) under hela sommaren (med mellan 30 – 40 procent)¹⁵. Lite senare in på sommaren tecknades också bilaterala avtal med Ringhals 1 om att ha reaktorn tillgänglig under hela sommaren. Även avtal med Ryaverken i Göteborg och Karlshamnsverket tecknades med syfte att hålla dessa i beredskap. Åtgärderna har skapat en ganska turbulent och fluktuerande

---

¹⁵ Även flera utlandsförbindelser har varit delvis eller kraftigt begränsade av olika skäl.

elmarknad. Elpriset har varit allt från väldigt lågt till väldigt högt. Under juni (före Svenska kraftnäts avtal med anläggningar enligt ovan började gälla men då begränsningen i överföringen fanns) medförde låg produktion i kombination med begränsad överföring att elpriset stundom var tio gånger så högt i södra Sverige (SE3 och SE4) jämfört med i norra Sverige (SE1 och SE2).

Ökad marknadskoppling

Trenden mot en ökad marknadskoppling mellan det nordiska och det kontinentala elsystemet samt inom Nord Pool-området fortsätter genom att överföringskapaciteten mellan regionerna stärks. I Sverige planeras exempelvis Sydvästlänken mellan SE3 och SE4 att tas i drift under mars 2021. Effekten uppgår till 1 200 MW och förbättrar möjligheten att transportera el från överskottsområdena i norr till underskottsområdet i söder (SE4). Därmed kommer ledningen att begränsa de skillnader i elpris som ett underskott av el innebär.

I Norge finns två stora överföringsprojekt mot Europa som är av betydelse för prisbildningen på Nord Pool. NordLink, som är en överföringsförbindelse mellan södra Norge (NO2) och Tyskland. Överföringsförbindelsen är färdigbyggd men bedöms köras i provdrift fram till mars 2021 innan den övergår i normal drift. Effekten uppgår till 1 400 MW. North Sea Link mellan NO2 och Storbritannien har även den en effekt uppgående till 1 400 MW. Transmissionsledningen förväntas tas i drift år 2021.